

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจโดยตรงได้นั้น การออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจนบางครั้งถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการแสดงออกถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของสังคมนั้น ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนทั่วไป และยังเป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายสาธารณะของสังคมแทนประชาชน นอกจากนี้การเลือกตั้งยังเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์และการสนับสนุนของประชาชน ซึ่งจะทำให้ระบบการเมืองและคณะผู้บริหารได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (ชลัช จงสืบทพันธ์, 2546 : 327)

การเลือกตั้งนับเป็นหัวใจของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อคุณประโยชน์ เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจรัฐ และเป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติในการปกครอง เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง และเป็นการให้เกียรติยกย่องประชาชนว่ามีความสามารถสรรหาผู้แทนของตนมาปกครองตนได้ ตามหลักการที่ว่าคนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดี นอกจากนี้ยังถือได้ว่าเป็นบันไดขั้นแรกของการนำประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการเมืองระดับชาติต่อไปอีกด้วย (ทรงเกียรติ บัวพา, 2548 : 2)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้แนวคิดการปกครองตนเอง (Self Government) เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน การจัดทรัพยากรของชุมชนให้ตอบสนองต่อความ

ต้องการของท้องถิ่น และเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนตามอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐาน ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็นรูปแบบต่างๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร ซึ่งการแบ่งประเภทนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในท้องถิ่น ความเจริญทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น จัดให้มีอุปกรณ์ดับเพลิง การพัฒนาสตรี เด็ก คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส การให้การศึกษ ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี การระงับและป้องกันโรคติดต่อ เป็นต้น (ทรงเกียรติ บัวพา. 2548 : 2)

ในปัจจุบันปัญหาทางการเมืองและการปกครองของประเทศไทยในท้องถิ่นมักจะปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่า บุคคลที่ได้รับเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีฐานะดีในท้องถิ่นนั้นๆหรือมีธุรกิจ กิจการโดยบุคคลเหล่านั้นจะใช้วิธีให้หวัคะแนนในการหาเสียง ทั้งในการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุน นั่นคือสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหาเสียงและเกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง เริ่มตั้งแต่การแข่งหมายเลขผู้สมัคร ไปสเตอร์หาเสียง เวทีหาเสียง หวัคะแนน กลุ่มผู้สนับสนุน การจัดเลี้ยง การซื้อเสียง ซึ่งกลุ่มผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากวิธีการดังกล่าวส่วนมากจะเป็นผู้มีทุนทรัพย์มาก และคาดหวังผลตอบแทนเมื่อได้รับการเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชน จากบุคคลเหล่านี้ทำให้เกิดกลุ่มคนที่เรียกว่า “ธุรกิจทางการเมือง” ซึ่งบุคคลที่เข้ามานี้หวังว่าจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจหรือกิจการที่ตนเองมีอยู่ โดยใช้อำนาจของตนที่ได้มาจากการเลือกตั้งดังกล่าว อีกประการหนึ่งคือผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มที่เป็นญาติ เพื่อนฝูง ผู้ใกล้ชิด เข้ามาเป็นแกนขาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในการลงคะแนนและการหาเสียงซึ่งก็เกิดปัญหาตามมา และในกลุ่มประชาชนเองก็มีความคาดหวังว่าในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะได้รับประโยชน์จากผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น รายได้จาก การซื้อสิทธิขายเสียงของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มีการจัดเลี้ยงฟรี สิ่งของต่างๆรวมไปถึงนโยบายต่างๆที่จะได้หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน

ภายในองค์กรที่ไม่มีประสิทธิภาพตามมา ส่งผลให้องค์กรและประเทศโดยรวมไม่พัฒนาไปในทางเดียวกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในทางตรงข้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนก็มีความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาช่วยเหลือส่วนรวม ตั้งใจทำงานเพื่อประชาชนทำให้เกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้า

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในด้านการศึกษา ภาวะผู้นำ ความสามารถ ประสบการณ์เป็นหนึ่งในหลายๆปัจจัยที่ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนำมาประกอบการพิจารณา นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความใกล้ชิดคุ้นเคย พวกพ้อง ภูมิหลัง อุปนิสัยของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และสิ่งที่มาควบคู่กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคือ หัวคะแนน ซึ่งมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ หลายระดับ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่นนั้นๆ โดยจะดูว่าบุคคลเหล่านี้มีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เป็นสิ่งที่ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งต้องนำมาพิจารณากันกรอง การเป็นบุคคลที่เอื้อประโยชน์หรือการให้ผลประโยชน์ตอบแทน กล่าวคือ การให้สัญญาว่าจะให้ ตลอดจนการซื้อเสียงรวมไปจนถึงปัจจัยค่านโยบายในการทำงานของแต่ละคน และปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยก็คือด้านผลงานในอดีตก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสนใจนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ (จรรยา สีหไกร. 2547 : 3-4)

เทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เปลี่ยนแปลงและยกฐานะจากรูปแบบเดิมคือองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นเทศบาล โดยได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นเทศบาลจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 มีที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเสลภูมิ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเสลภูมิระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 55 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 20 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 9,795 คน จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 7,261 คน และมีรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 จำนวน 27,126,155 บาท การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยดูจากสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเมือง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2548 ปรากฏว่ามีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 7,186 คน จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 5,365 คน คิดเป็นร้อยละ 74.66 จำนวนผู้ไม่มาใช้สิทธิ 1,821 คน คิดเป็นร้อยละ 25.34 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมี 2 คน โดยผู้ได้ลำดับคะแนนอันดับ 1 ได้คะแนน 3,006 คะแนน ผู้ได้คะแนนอันดับ 2 ได้คะแนน 2,128 คะแนน

ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีได้โดยตรง ดังนั้นการที่ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดผู้บริหาร

สมมติฐานในการศึกษา

1. ประชาชนในเขตตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมืองแตกต่างกัน
2. ประชาชนในเขตตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมืองแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

คือ พื้นที่เทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 หมู่บ้าน จำนวน 7,261 คน ซึ่งปรากฏในข้อมูลประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ เดือนมกราคม 2552 (สำนักงานทะเบียนอำเภอเสลภูมิ. , 2552 : 1)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 หมู่บ้าน จำนวน 380 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ; อ้างอิงจาก ยุทธทิวา นามเมือง. (2551 : 77)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ศึกษาอันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร อ้างอิงแนวคิดมาจาก ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ. อ้างถึงใน (ลัทธิตกาล ศรีวะรมย์. 2539 : 260 -261)

3.1.2 ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อ้างอิงมาจาก แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม. อ้างถึงใน (ประหยัด หงส์ทองคำ. 2549 : 31-33)

3.1.3 ด้านการรณรงค์หาเสียง อ้างอิงมาจาก แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง. อ้างถึงใน (เพียงกมล มานะรัตน์. 2547 : 23-34)

3.1.4 ด้านการจูงใจและการซื้อสิทธิขายเสียง อ้างอิงมาจาก ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน. (Homans. 1958 : 597-606 อ้างถึงใน ; ทรงเกียรติ บัวพา. 2548 : 13-14) และ ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์. (Cosser and Rosenberg. 1964 : 401 อ้างถึงใน ; ทรงเกียรติ บัวพา. 2548 :

15-16)

3.2 เปรียบเทียบอันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา และรายได้

3.3 ศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ตำบลนาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้

4.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยเหตุผล 4 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร

4.2.2 ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

4.2.3 ด้านการณรงค์หาเสียง

4.2.4 ด้านการจูงใจและการซื้อสิทธิขายเสียง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกแนวทางหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งมีอยู่หลายด้านเพื่อเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งตนเองและผู้อื่น และในที่นี้หมายถึงการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การเลือกนายกเทศมนตรี หมายถึง การลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลนาเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลนาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2553

เหตุผลในการตัดสินใจเลือก หมายถึง สิ่งที่เป็นต้นเหตุให้ประชาชนกำนังถึงและนำมาประกอบการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

1. **ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร** หมายถึง การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในท้องถิ่น วิสัยทัศน์ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นที่ผู้สมัครแต่ละคนใช้ในการหาเสียง และการปฏิบัติงานเมื่อได้รับเลือกเป็นนายกเทศมนตรี ความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ความพึงพาได้ มีอำนาจ บารมี เป็นที่นับน่าถือตาและมีอิทธิพลซึ่งคนในท้องถิ่นให้ความเคารพยำเกรง

2. ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อการเมือง และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบาทหน้าที่ หรือกฎหมายบังคับเพื่อให้เสียสิทธิทางการเมือง การเลือกตัวแทนเพื่อเข้าไปดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม หรือเพื่อประโยชน์ของตนและพวกพ้อง มีผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มเป็นผู้ชักนำ หัวหน้าแผนเป็นผู้ชักนำ สมาชิกในครอบครัว/ญาติ เป็นผู้ชักนำ

3. ด้านการรณรงค์หาเสียง หมายถึง ความพยายามที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการและรูปแบบต่างๆ เพื่อชักจูงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเองและกระตุ้นให้ผู้ที่ไม่สนับสนุนให้มาสนับสนุนตนเองเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยการให้ข้อมูลข่าวสารของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการพบปะพูดคุย การจัดเวทีปราศรัย แจกแผ่นพับ/ใบปลิว ป้ายประชาสัมพันธ์ รถป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุ/หอกระจายข่าวหมู่บ้าน หัวหน้าแผน

4. ด้านการจูงใจ และการซื้อสิทธิขายเสียง หมายถึง ความพยายามในวิธีนานัปการเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีวิธีการวางแผนในการที่จะมีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนโดยการให้ผลประโยชน์ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ได้ส่วนเสียในการทำงาน ความคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การได้รับเงินรางวัล การได้รับสิ่งของแจก การได้รับการจัดเลี้ยง การพาไปท่องเที่ยว การได้รับคำพาหนะ/การอำนวยความสะดวกในการไปใช้สิทธิ

นายกเทศมนตรี หมายถึง นายกเทศมนตรีตำบลที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับจากวันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ (มาตรา 48 , 48(7) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) และในที่นี้หมายถึงนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง

4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด (มาตรา 33, พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545)

ประโยชน์การศึกษา

ผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะให้กับเทศบาลตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการปรับปรุงและพัฒนาการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีให้ตรงกับเหตุผลและความต้องการของประชาชน ซึ่งทำให้การบริหารและการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY